



Hoofdredacteur ESB

a.jolink@sdu.nl

Moederdag

Staatssecretaris Dijkma had het meest originele moederdagcadeautje dit jaar: ontnem alle moeders van Nederland de stimulans tot werken. In haar optreden in het tv-programma Buitenhof trok zij ten strijde tegen het grote misbruik van de meest succesvolle beleidsmaatregel van de laatste decennia: de verlaging van de kosten van de kinderopvang. De strijd was slechts een achterhoedegevecht van de werkelijke veldslagen die zich op de departementen moeten hebben voltrokken, en de mist die werd opgetrokken met de misbruikende opa's en oma's en ander opvanggespuis kan slechts de werkelijke verliezers verhullen. Met de invoering van de Wet Kinderopvang werden vaders en moeders in Nederland in de gelegenheid gesteld om tegen een laag bedrag de opvang van kinderen in handen van derden te geven. Bij de laatste verkiezingen boden de politieke partijen nog gretig tegen elkaar op om vooral deze vaders en moeders over de streep te trekken zodat ze met name op hen zouden stemmen, maar daarnaast ook meer zouden gaan werken.

De achterliggende gedachte is voor elke ouder van een kinderschaar een bekend fenomeen: gaan we opvoeden of gaan we werken. Als economische eenheid zal elk gezin de afweging maken wie eropuit trekt om het hoogste salaris binnen te hengelen en wie er, onbetaald maar niet onbemand, het familiebedrijf bestuurt. Uiteraard speelt er meer dan de geldelijke invulling van een optimaliseringsprobleempje, maar elke uitbesteding van gezinstaken heeft een financiële consequentie. Elke partner die de thuistaken heeft, weet dat een parttimebaan buitenshuis zowel marginale opbrengsten als marginale kosten heeft. In de praktijk betekent dit dat, volgens het CBS, zeventien procent van de moeders een volledige baan heeft, en zestig procent werkt twintig uur of meer per week. Een kwart van de moeders heeft geen betaald werk.

Een andere achterliggende gedachte is de noodzaak om het hoofd te bieden aan het aanstormende vergrijzingsprobleem, waarbij de beschavingsnormen vereisen dat nu alle hens aan dek komen. Naast alle verloven die kunnen worden ingetrokken, pensioenen die kunnen worden uitgesteld, kennismigranten die kunnen worden binnengehaald, resten nog de kinderarbeid en de opheffing van de parttimers. In de afgelopen jaren hebben velen betoogd dat er een wereld te winnen is bij de onbetaalde thuiswerker, mits er geen kinderen van de rekening overblijven. De exercities van het Centraal Planbureau van bijna tien jaar geleden gaven al aan dat een subsidie op de kosten van kinderopvang de arbeidsmarktparticipatie van gehuwde vrouwen met kinderen stimuleert. Er werd benadrukt dat de werkgelegenheid op macro-economisch niveau hierdoor meer toeneemt dan een algemene lastenverlichting en dat de kosten van de subsidie zichzelf terug verdienen door de extra belastingopbrengsten. Ook in die tijd werd al aangegeven dat de positieve effecten van de maatregel afzakken als de extra subsidie wordt ingezet om het aantal gesubsidieerde kinderopvangplaatsen te vergroten. Hierdoor is de marginale opbrengst van werken minder groot.

In de tussenliggende periode heeft Nederland kunnen ruiken aan goedkopere kinderopvang, is de aanspraak op overheidsmiddelen overweldigend, en blijkt de maatregel te laag te zijn gebudgetteerd. Als moederdagcadeau mag staatssecretaris Dijkma het slechte nieuws brengen voor al die moeders (en vaders) die wel hun week hebben omgegooid, afscheid hebben genomen van het zorgbestaan, zich hebben aangemeld bij het werknemersleger om van een koude kermis thuis te komen. De vraag wat de kosten van kinderopvang zijn, maakt nu plaats voor de vraag wat de kosten zijn van geen kinderopvang: ontbonden contracten, onrendabele investeringen, acute vergrijzingsproblematiek, herinrichting van de thuiswerkplek, gesol met kinderen, reputatieschade van overheidsbeleid.

In een economie die zich ontworstelt aan de toekomstige crisis is het moeilijk voorstelbaar dat vooruitzichten worden vertroebeld door budgettaire belemmeringen. De extra kosten van de kinderopvang kunnen worden ingedamd door tussentijds de spelregels aan te passen; of men kan de extra kosten van de kinderopvang zien als een bereidheid om te investeren in de toekomst.

Moederdag 2008 heeft Nederland de niet-werkende moeders van dit land weer eens gewezen op wat Nederland primair van hen verwacht: de hoeksteen van het gezin.